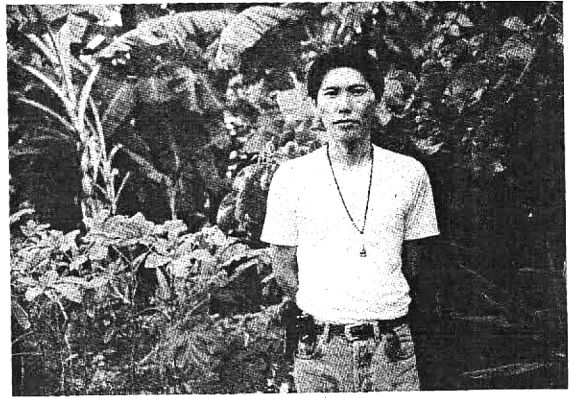

“เสน่ห้วานไทย”

แหล่งขยายพันธุ์กวางเครื่อ และสมุนไพรหายาก

วิรติ ศรีอ่อน

ในช่วงสองสามปีที่ผ่านมา ผู้คนส่วนใหญ่เริ่มหันมาดูแลตัวเองด้วยวิธีการแบบธรรมชาติ และใช้สมุนไพรกันมากขึ้น หลังจากที่ลัทธิภูมิปัญญาดั้งเดิมเหล่านั้นก็มานาน พืชสมุนไพรบางอย่างเริ่มจะเป็นพันธุ์ไม้หายากและอาจจะสูญพันธุ์ได้ ถ้าหากไม่มีการอนุรักษ์เอาไว้ ดังนั้นคนรุ่นใหม่อย่างคุณเดชสิทธิ์ กิตติธนาชัย แห่งร้านเสน่ห้วานไทย จึงเริ่มหันมาสนใจและศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับพืชสมุนไพรต่างๆ มากขึ้น คุณเดชสิทธิ์ เล่าให้เราฟังว่า ทางบ้านของคุณเดชสิทธิ์ เองเคยทำสวนทุเรียนมาก่อน แต่เนื่องจากสภาพแวดล้อมไม่อำนวย จึงต้องเลิกทำไปและหันมาจับงานไม้ดอกไม้ประดับแทน แต่หลังจากที่มีกระแสความนิยมเรื่องสมุนไพรมากขึ้น คุณเดชสิทธิ์เองก็เริ่มเห็นถึงความสำคัญของสมุนไพรไทยชนิดต่าง ๆ และต้องการที่จะเป็นส่วนหนึ่งที่ได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พันธุ์ไม้หายากเอาไว้ จึงเริ่มทำการเสาะแสวงหาพันธุ์ไม้ที่ใกล้จะสูญพันธุ์และเพาะขยายพันธุ์เอาไว้เอง

เพาะพันธุ์กวางเครื่อ

ลดอัตราเสี่ยงสูญพันธุ์

ปัจจุบัน กวางเครื่อก็เป็นพืชสมุนไพร ตัวหนึ่งที่กำลังได้รับความนิยม

จากประชาชนอย่างมากมาย ทำให้หลายๆ คนเริ่มกังวลว่า การขุดออกมาจากป่าจำนวนมากๆ เพื่อตอบสนองความต้องการในการใช้เช่นนี้ จะทำให้กวางเครื่อสูญพันธุ์ไปจากป่าเมืองไทยหรือไม่ ซึ่งคุณเดชสิทธิ์ก็ให้ความเห็นว่า “เรื่องที่สำคัญกว่ากวางเครื่อจะสูญพันธุ์ไปนั้น มันคงไม่สูญพันธุ์ไปหรอก เพราะมันมีกระจายอยู่แทบจะทั่วทุกจังหวัด และเวลาที่เรารู้อะไรก็ขุดขึ้นมาแต่หัวแต่ไม่ได้เอาต้นและเหง้าขึ้นมาด้วย จึงทำให้กวางเครื่อสามารถแตกหน่อแตกหัวต่อไปได้อีกหรือบางหัวที่ใหญ่ๆ และติดอยู่ในซอกหินเราก็คงไปขุดขึ้นมาไม่ได้มันก็กลายเป็นต้นพันธุ์สร้างลูกหลานต่อไป” แต่ถึงอย่างนั้น คุณเดชสิทธิ์ก็ยังกังวลว่า ชาวบ้านบางคนทีขุดกวางแบบไม่ถูกวิธี คือเอาทั้งต้นทั้งเหง้าขึ้นมาทิ้งไว้ และการที่มีแต่คนขุดเอามาใช้ประโยชน์โดยที่ไม่มีการปลูกเพิ่ม ทำให้กวางเครื่อที่เหลืออยู่โตไม่ทันใช้นั้น ก็เป็นแนวโน้มที่อาจจะทำให้กวางเครื่อกลายเป็นพืชหายากมากยิ่งขึ้น ดังนั้นคุณเดชสิทธิ์จึงเริ่มเพาะพันธุ์กวางเครื่อทั้งชนิดขาวและชนิดแดง ทั้งที่เพาะจากเมล็ดและใช้การทอดเหง้า คุณเดชสิทธิ์กล่าวว่า “ในการขยายพันธุ์กวางเครื่อ โดยใช้การทอดเหง้า นั้นใช้เวลาเพียง 3 ปีต้นก็จะโตแล้ว แต่ถ้าเราใช้วิธีการเพาะเมล็ด ก็จะโตช้ากว่าและต้อง

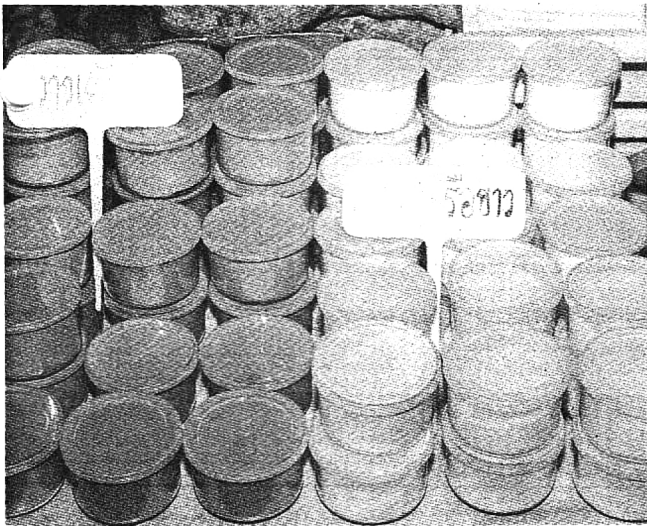
ใช้เวลานานมากหน่อยคือประมาณ 5 ปีขึ้นไป เพราะฉะนั้นราคาที่ต้องต่างกันบ้างเป็นธรรมดา อย่างต้นที่ใช้วิธีทอดเหง้า ผมจะขายต้นละ 400 บาท ถ้าเป็นต้นที่เล็กกว่าก็ขายในราคา 200 บาท ส่วนต้นที่เพาะจากเมล็ดก็จะขายในราคาต้นละ 80 บาท และถ้าซื้อเป็นเมล็ดเพื่อจะเอาไปเพาะเองก็จะขายประมาณ 40 บาท แต่ก็ขึ้นอยู่กับว่าจะซื้อเอาไปทำอะไร บางคนมาซื้อเพื่อจะเอาไปปลูกและอนุรักษ์พันธุ์ไว้ผมก็ให้ไปฟรีๆ เลยก็มี คือดูจากวัตถุประสงค์ที่มาซื้อเป็นหลัก เคยมีคนญี่ปุ่นมาติดต่อผมเหมือนกันที่จะขอซื้อเมล็ดพันธุ์กวางเครื่อ 20,000 เม็ด บอกว่าขอให้หาให้ได้ก็แล้วกัน ราคาเท่าไรเราก็ไม่เกี่ยว แต่ผมรู้สึกว่าการกวางเครื่อเป็นสมบัติของคนไทย ทำไมเราจะต้องปล่อยให้ต่างชาติมาเอาไปทั้งที่เป็นของเรา และคิดว่าถ้าเขาได้เมล็ดกวางเครื่อไปปลูกเองแล้วต่อไปก็คงไม่ต้องซื้อมาจากประเทศเราอีก ซึ่งผมเองอยากมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์มันไว้ให้เป็นสมบัติของชาติต่อไป ก็เลยไม่ขายให้”

กวางเครื่อแปรรูป :

ความต้องการหลักของตลาด

แต่เนื่องจากในขณะนี้ มีกระแสความต้องการที่จะใช้กวางเครื่อเพิ่มมากขึ้น ลูกค้าหลายๆ คนจึงอยากให้คุณเดชสิทธิ์

ผมรู้สึกว่าการกวาดเครื่อเป็นสมบัติของคนไทย
 ทำไมเราจะต้องปล่อยให้ต่างชาติมาเอาไปทั้งที่เป็นของ ๆ เรา
 และคิดว่าถ้าเขาได้เมล็ดกวาดเครื่อไปปลูกเองแล้ว
 ต่อไปก็คงไม่ต้องซื้อมาจากประเทศเราอีก ซึ่งผมเองอยากมีส่วนร่วม
 ในการอนุรักษ์มันไว้ให้เป็นสมบัติของชาติต่อไป

แปรรูปกวาดเครื่อเป็นแบบแผ่นตากแห้ง และแบบป่นเป็นผง ทั้งนี้เพื่อความ สะดวก ในการใช้ คุณเดชสิทธิ์เล่าว่า "ที่ต้องมาทำ อย่างนี้ เพราะลูกค้าหลายคนก็เรียกห้อง มา บางคนอยากใช้แต่ไม่มีเวลาทำ ทำไม่ เป็นบ้าง กลัวว่าทำแล้วจะไม่ถูกวิธี ไม่ สะอาดบ้าง ก็เลยตัดสินใจแปรรูปให้ ราคา ขายสำหรับแบบแห้งนั้น 100 กรัม ผม ขายในราคา 50 บาท ส่วนที่บดเป็นผง 50 กรัมก็ขายประมาณ 50 บาท หลายคน อาจจะมีมองว่าแพง แต่กว่าจะได้มานั้นมัน ก็ใช้วัตถุดิบจำนวนมากเหมือนกัน อย่าง กวาดเครื่อสด 10 กิโลกรัมเอามาทำแห้ง ได้แค่ 1 กิโลกรัม และจากกวาดแห้ง 14 กิโลกรัม บดเป็นผงแล้วได้แค่ 1 กิโลกรัม เท่านั้นเอง และผมก็ไม่ได้เห็นว่าขาย

บอกเหตุผลว่าทำไมถึงใช้ไม่ได้ อายุอย่าง ต่ำที่สุดที่ผมจะขายให้คือประมาณ 25 ปี และบอกวิธีใช้ให้ด้วย บางคนบอกว่า อยากจะซื้อ เอาไปดองเหล้า ไปต้มกิน ผมก็บอกว่ากินอย่างนั้นไม่ได้เป็นอันตราย คือจะให้ข้อมูลที่ถูกต้องกับลูกค้าอยู่ตลอด สำหรับกรณีที่มีผู้ผลิตต้องการมาซื้อ วัตถุดิบเหล่านี้ในปริมาณมากๆ ผมก็จะให้ ติดต่อกับชาวบ้าน โดยตรงไปเลยจะได้ ช่วยกันกระจายรายได้ไปให้ชาวบ้านด้วย"

สองมือปลูก คือสองมืออนุรักษ์

นับเป็นเรื่องน่าชื่นชมที่เรายังมี ผู้ผลิตและผู้ขายสินค้า ให้กับผู้บริโภค อย่างมีจรรยาบรรณเช่นนี้อยู่ แต่สิ่งหนึ่ง

ที่คุณเดชสิทธิ์ย้ำว่าเป็นเรื่องสำคัญก็คือ ผู้บริโภคที่ต้องการใช้สมุนไพรเองนั้น ก็จำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรตัว นั้นๆด้วย ไม่ใช่หวังพึ่งแต่คนขายเพียง อย่างเดียว เพราะฉะนั้นการพึ่งตนเอง ได้จึงเป็นสิ่งที่ดีที่สุด นอกจากนี้ คุณ เดชสิทธิ์ยังได้ทิ้งท้ายไว้อย่างน่าสนใจอีกว่า "ผมอยากให้คนไทยหันมาสนใจสมุนไพร ของไทยกันบ้าง ถ้าเราไม่ช่วยกัน แล้ว ต่อไปมันก็ต้องสูญพันธุ์ไป ถ้าพึ่งผม เพียงคนเดียวก็คงจะเป็นแค่จุดเล็กๆ จุดหนึ่งเท่านั้น เพราะถึงแม้ว่าผมจะมี ต้นพันธุ์ที่หายาก แต่ถ้าเกิดน้ำท่วมมาแค่ ครั้งเดียวก็เท่ากับว่ามันสูญพันธุ์ไปเลย แต่ถ้ามีหลายคนมาช่วยกันปลูกก็ยังทำให้ มันมีโอกาสได้เจริญเติบโตและแพร่พันธุ์ ต่อไปได้อีก เพราะฉะนั้น หน่วยงานราชการ หรือองค์กรใด ๆ ที่ต้องการสมุนไพรเพื่อ เอาไว้ใช้ในการศึกษาและการอนุรักษ์ผม ก็ยินดีจะช่วยเหลือเต็มที่" สำหรับผู้ที่สนใจ พันธุ์ไม้มสมุนไพรหายากก็สามารถแวะ เวียนไปเลือกชมกันได้ทั้งที่ร้านเสน่ห์วานไทย ในตลาดนัดจตุจักร โครงการ 3 ทุกวันพุธ ถึงวันอาทิตย์ จะได้ร่วมกันเป็นอีกแรง หนึ่งในการอนุรักษ์สมุนไพรต่างๆ เอาไว้ ให้อยู่เป็นสมบัติของชาติสืบไป •